

Velina ve fısıltı

26.06.2016 09:41 BİRGÜN PAZAR

Bizde bu 'üstünü örterek sansürleme' gazetecilik tarihiyle başlar; Tercüman-ı Ahval ilk yayın durdurma cezası alan gazetedir, hem de daha ilk yılında. Sebebi ise eğitim sistemini eleştiren sert bir yazıdır

BİLGE SELÇUK * / @byagmurlu

Bir şey nasıl gizlenir?

Üstü örtülerek

Yollardan biri bu. Hatta üstünü örtmek için kalın kartonlar, ağır boyalar değil, bir pelür kağıdı bile yeterli olmuştur.

Öyle anlatıyor Umberto Eco, Düşman Yaratmak kitabının Velina yazısında. Velina, İtalyancada pelür kağıdı anlamına gelirmiş. İtalya'da faşist rejim zamanında, Halk Kültürü Bakanlığı, gazetelerde yayınlanmasını istemediği bölümleri velinalarla işaretlemiş. Velina, zamanla, "üstünü örterek sansürlemek" anlamında kullanılır olmuş.

Oysa incecik bir kağıttır pelür. Demek incecik kağıtlar da ortadan kaldırma işini görmüş, bir dilde bir kelimenin anlamını değiştirebilecek kadar.

Gizlemenin bir diğer yolu da tam tersini yapmaktır. Gizlemeye çalışmak değil, olduğu gibi bırakıp gürültüye boğmak.

Bunu da Eco anlatıyor; bir şeyi gizlemek istediğinizde bambaşka şeylerden olay yaratıp yepyeni bir gündem oluşturmuşsunuz. O konuyu olduğu yerde unutturmak için... Herkes sizin işaret ettiğiniz yerlere, bir sağa bir sola bakmaya uğraşırken konu ortada öylece kalıversin, kimse fark edemesin diye.

Bu daha modern bir sansür anlayışı imiş. Amaç, duyulması bilinmesi istenmeyenleri başka pek çok şeyden söz ederek gizlemek. Bunun bizdeki karşılığı "gargaraya getirmek" de olabilir, kibar görünümlü pelür'ün aksine.

Eco, yazısında "Kim bilir kaç bomba, sırf baş sayfalarda başka haberlerin yer almaması amacıyla patlatılmıştır" der.

Bu doğru olabilir mi? Karşısındakileri kızdırmak için her konuşmasında ipe sapa gelmez sözlerle yeni bir gündem oluşturan birinin amacı da bu olabilir mi? Siz bunlara sinirlenirken, kim bilir hangi konuları hiç konuşmuyor, hiç fark etmiyor olabilir misiniz?

Eğlenceli bir film; 97 yapımı Wag the Dog (Başkanın Adamları). Başrollerinde Robert De Niro ve Dustin Hoffman oynar. Seçimlere çok az kala, başkanın adı genç bir kızla seks skandalına karıştığı için ülkede işlerin nasıl değişebileceği anlatılır filmde. Bu beklenmedik sarsıcı olaydan halkın etkilenmemesi için dikkatlerin başka yere çekilmesi şarttır; yoksa başkana yol görünmüştür. Bir çare arayan başkan danışmanları nihayetinde bir Hollywood yapımcısıyla anlaşarak bir savaş sahnelemeye başlarlar. A.B.D. Arnavutluk'la savaşa girmiştir. Sahnelerin tamamı stüdyoda çekilir ama olaylar basında gerçekmiş gibi yer bulur. Sahte kahramanlar ve kurtarma hikâyeleri ile halk oyalanır. Plan işler, başkan seçimi yeniden kazanır.

Gürültü ile manipülasyon, düzen ve kandırmaca işte bu kadar kolaydır.

Pelür'ün nasıl bir işlev gördüğünü ise, bakın, geçtiğimiz günlerde -DUYURU- başlıklı bir Liseliler yazısında gördük.

 - DUYURU - 10/06/2016

Kadıköy Anadolu Lisesi öğrencileri olarak giriştiğimiz [REDACTED] etkinlikler [REDACTED]. [REDACTED] idareciler tarafından [REDACTED] destek görmektedir. Okulumuzda [REDACTED] hiçbir [REDACTED] problem [REDACTED] bulunmamaktadır. [REDACTED]. Etkinliklerimize [REDACTED] kesinlikle [REDACTED]. Sansür [REDACTED] uygulanmamaktadır. [REDACTED] kulüp faaliyetlerimiz [REDACTED] özgürce [REDACTED] gerçekleşmektedir. [REDACTED] son olarak [REDACTED] proje okulları [REDACTED] öğrencilerinin [REDACTED] yaptıkları [REDACTED] yanlışlıklardan [REDACTED] derhal [REDACTED] dönmelerini tavsiye ediyoruz.

*Yandaşlara okusunu dinletile, yermada yokularında gemisi
özeleyle, Fibret'in mirası konyantata beraber bu kara
mürekebi dağıtmak için ısığa koşacağız.*

Okuyabildiğimiz gerçektenden çok farklı olabilir.

Bizde bu 'üstünü örterek sansürleme' gazetecilik tarihiyle başlar; Tercüman-ı Ahval ilk yayın durdurma cezası alan gazetedir, hem de daha ilk yılında. Sebebi ise eğitim sistemini eleştiren sert bir yazıdır. 2. Abdülhamit döneminde de gazetelerin önce sansür ile denetlendiği, sonra sayfalarında boşluklarla çıktığı, basılı her şeye, hatta İngiltere'den gelen kibrit kutularına bile sansür uygulandığı anlatılır.

Bugün de farklı değil. Gazete sayfaları belki de farkında olmadığımız boşluklarla çıkıyor. Yazarların kendi pelürleri de var. Ve bu işi bilenler, benzer senaryoları, farklı coğrafyalarda, yeni dekor ve oyuncularla çekmeye devam ediyor. Ama o gürültülerin arasında bir alan bulup sessizliğin içinden fısıldayan birileri de hala var, iletişimin sürmesi için.

Sınır Tanımayan Gazeteciler Örgütü Türkiye temsilcisi Erol Önderoğlu, Türkiye İnsan Hakları Vakfı başkanı Şebnem Korur Fincancı ve yazar Ahmet Nesin, ifade özgürlüğüne destek olmak için katıldıkları "Özgür Gündem'e nöbetçi genel yayın yönetmenliği" kampanyası sebebiyle tutuklandılar. Erol Önderoğlu, 18 Mayıs tarihli 'Gazeteciliğin Geleceği İçin Dayanışma!' başlıklı Bianet makalesinde Türkiye'de basın geldiği içler acısı durumu Medya Gözlem Raporu'ndan bilgilerle anlatmış, yazısını "Özgür Gündem'e ziyaretimiz, tüm Türkiye medyası bakımından nitelikli, sorgulayan, nesnel gazetecilik arayışı kadar, baskılara karşı dayanışma ve diyalogun geliştirilmesinde bir kıvılcım oluştursun" temennisi ile bitirmişti.

Erol Önderoğlu, hem görünen hem siyah kalemle üstü çizilmiş yerlerde ne yazdığını sınırlar ötesi anlatan bir gazetecidir. Veya televizyonlarda pelüşle örtülen yüzlerin, gazetelerdeki boş sütunların ne söylediğini.

Bahsettiğim yazısında Eco der ki: "Bütün halklar, hatta en sansür yanlısı diktatörün baskısı altındaki halklar bile, fısıltı sayesinde dünyanın geri kalanında olanlar hakkında bilgi sahibi olmayı başarmıştır."

Bu gürültü içinde bizim de sakince o fısıltıları duymaya gayret etmemizde yarar var. İzlediğimiz oyunlara şüpheyile bakmak, gizlenmek istenenleri görebilmek, duyabilmek için.

* Koç Üniversitesi